

La inseguretat a Barcelona: contradiccions i electoralisme

Jaume Bosch

Des que Manuel Valls va anunciar la seva intenció de presentar-se com a candidat de Ciutadans a l'alcaldia de Barcelona, la qüestió era clara: **la inseguretat seria el seu principal argument**. Valls no té discurs ni projecte de ciutat; només pot utilitzar el suport de sectors econòmics privilegiats, la política dretana i anticatalanista de Ciutadans i el seu currículum. Probablement pensa que la seva trajectòria com a alcalde d'Évry (una ciutat de cinquanta mil habitants) i com a ministre de l'Interior i primer ministre de França li atorguen una aurèola destacada en el camp de la lluita contra la criminalitat.

Valls va aplicar polítiques que, per dretanes, li van valdre ser qualificat de "Sarkozy d'esquerres"

Discutible: el record que va deixar en abandonar l'alcaldia d'Évry no és massa positiu; com a ministre de l'Interior, malgrat ser part d'un govern socialista, va aplicar polítiques que, per dretanes, li van valdre ser qualificat d'el "Sarkozy d'esquerres", i les seves actuacions en relació a la minoria gitana varen ser més pròpies de Marine Le Pen que d'un polític progressista. Durant els dos anys en què va ser primer ministre, França va patir tres atemptats terroristes gravíssims: la revista Charlie Hebdo a París, el 2015; la sala Bataclán, també a París, aquell mateix any; i els atropellaments a Niça, l'any 2016. El balanç no és per presumir ni donar lliçons.

Valls arriba a Barcelona després d'haver contribuït a enfonsar al Partit Socialista Francès i com un polític derrotat. Avui, qui presumia d'estar impregnat d'una cultura progressista i republicana, és candidat d'un partit decididament monàrquic i tan conservador que actua com a crossa del PP i accepta els vots de l'extrema dreta de Vox. Valls ha publicat a la premsa a tota plana diversos anuncis sobre la inseguretats a Barcelona; significativament no apareix citada, ni una sola vegada, la Policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra, el cos encarregat de la seguretat a la capital. Serà perquè comparteix l'opinió expressada per la diputada Inés Arrimadas el mes d'agost de 2018 quan cridava a la població a no acceptar l'autoritat dels Mossos d'Esquadra? No sembla aquesta una bona carta de presentació per lluitar contra la inseguretats.

Les dades d'un increment de determinats delictes l'any 2017, i sobretot el 2018, a Barcelona, semblaven jugar a favor de Valls. El darrer Baròmetre de la ciutat, que situa la inseguretats com el primer problema assenyalat per un vint-i-un per cent dels enquestats, li ha donat ales i ha fet endurir les seves crítiques a l'alcaldesa Ada Colau. Curiosament, s'ha vist acompanyat per Xavier Trias, del PDeCAT, i Ernest Maragall, d'ERC.

La reacció d'aquests dos polítics és molt il·lustrativa del moment que viu Catalunya: tenim un Govern que no governa i que considera que tot el que passa al país és responsabilitat d'uns altres. Que dues persones moderades com Trias i Maragall caiguin en el parany de Valls i li facin el joc només s'explica per l'obsessió d'expulsar Colau de l'alcaldia. És increïble que tots dos, davant l'increment de la preocupació per la inseguretats a Barcelona, acusin l'Ajuntament de ser-ne el culpable, oblidant un dels principis fonamentals del catalanisme: qui és responsable de la política de seguretat a tot Catalunya, inclosa la capital, és el Govern de la Generalitat; i el Cos policial que l'ha de mantenir és, segons l'Estatut d'Autonomia, la Policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra.

Que Trias i Maragall li facin el joc a Valls només s'explica per l'obsessió d'expulsar Colau de l'alcaldia

Que els partits que formen part d'un Govern que en aquests moments manté una tensa i complicada relació amb els Mossos d'Esquadra, que demanen fins i tot la dimissió del conseller d'Interior, acusi el govern municipal de Barcelona de no saber dirigir la Guàrdia Urbana és, com a mínim, una mostra de cinisme. Un cinisme que es veu multiplicat si hi afegim la situació extrema del Cos de Bombers de la Generalitat, denunciada des de fa temps pels sindicats i posada tristament de manifest amb el recent incendi d'un edifici a Badalona.

I potser PP, Cs i PSC (i molt especialment el regidor Collboni, que també ha intentat treure suc de la polèmica), haurien de recordar el desastre que va suposar pel Departament d'Interior de la Generalitat i pel Cos de Mossos d'Esquadra l'aplicació de l'article 155 de la Constitució, que ells varen votar al Senat: **les conseqüències, pràctiques i morals, han arribat més enllà dels mesos estrictes en què va estar vigent.**

Què vol dir inseguretat?

Un dels comentaris més assenyats que hem pogut escoltar en relació a les dades del Baròmetre ha estat el del vicepresident de la Federació d'Associacions de Veïns, Albert Recio. En lloc de llançar-se a un atac desmesurat contra les institucions, ha plantejat la necessitat d'analitzar en quins districtes es detecta més preocupació i ha advertit que sota l'etiqueta "inseguretat" es poden amagar realitats molt diverses, entre elles qüestions relacionades amb l'incivisme, que poden molestar a la població però que difícilment es poden resoldre amb una resposta policial.

Quan una part de la ciutadania declara que la seva principal preocupació és la inseguretat, a què s'està referint? És evident que s'ha produït un increment de determinats delictes. El narcotràfic ubicat en pisos buits, i tota la greu problemàtica que comporta, afecta determinades zones de la ciutat. Però també hi ha d'altres temes que es poden percebre com a factors d'inseguretat i que són qüestions d'una altra índole, com la pressió turística en alguns barris o el fenomen, que cap administració ha estat capaç de solucionar, del top manta.

I no podria ser que la sensació d'inseguretat en moltes dones s'hagi vist incrementada per la proliferació de casos de violència masclista amb una insuficient reacció judicial, com en l'episodi escandalós de la Manada? Hi poden influir les propostes de Vox, partit aliat de PP i Cs a Andalusia, intentant diluir la gravetat d'aquests comportaments i limitar o suprimir les mesures que s'han aplicat?

D'altra banda, caldria analitzar si el pas del sis per cent que desatacava la inseguretat com a principal problema de la ciutat el mes de juny al vint-i-un per cent de desembre és una tendència de fons o fruit d'un moment conjuntural. No deixa de ser simptomàtic que quan s'ha d'assenyalar el principal problema personal, la inseguretat baixa al 8,6 per cent, en tercer lloc per darrere de l'atur i de l'encaix de Catalunya i Espanya. A l'inici del mandat de Colau, el principal problema de la ciutat per al trenta-un per cent dels enquestats era l'atur i la crisi econòmica: **tan absurd seria afirmar que el descens evident d'aquesta preocupació es deu exclusivament a la gestió municipal com intentar justificar que l'increment de la inseguretat és culpa de l'Ajuntament en solitari.**

Jugar amb la seguretat en clau electoralista planteja contradiccions i es pot tornar contra qui ho practica

Jugar amb la seguretat en clau electoralista planteja contradiccions evidents i es pot tornar contra qui ho practica: la sensació d'inseguretat ha crescut a tota Catalunya i en recents baròmetres municipals de diverses ciutats governades per partits diferents es detecta un increment de la preocupació per aquesta problemàtica. Fa ben poques setmanes tenia lloc a Matadepera una manifestació de centenars de persones que exigien responsabilitats a l'alcalde de CiU per l'onada de robatoris que estava patint i encara pateix la població. En diverses localitats del Maresme, de colors polítics diferents, una part de la ciutadania protesta per l'increment de delictes i la manca de policia.

Quan l'any 2018 a tot Catalunya els robatoris amb força en domicilis han crescut un deu per cent, percentatge que cal afegir a les dades preocupants del 2017, les forces polítiques que integren el Govern de la Generalitat haurien de mostrar una dosi superior de prudència. Perquè de dades negatives, sempre se'n poden trobar: l'any 2015, quan el convergent Xavier Trias va deixar l'alcaldia, Barcelona ocupava el primer lloc en el llistat de ciutats de l'Estat espanyol afectades per robatoris amb violència o intimidació; el segon municipi era la Badalona presidida pel popular Xavier Garcia Albiol; i el sisè, Mataró, llavors amb alcalde convergent, seguit de L'Hospitalet i Cornellà, amb alcaldes socialistes. En política, la memòria és molt feble.

El sistema de seguretat a Catalunya

En el llibre que acabo de publicar '**La nostra policia. El model de seguretat de Catalunya des de 1978 als atemptats del 2017 i l'1 d'octubre**' (EUMO editorial, 2018) intento analitzar com s'ha format el nostre sistema de policia, com és avui i cap a on podria anar. Una data fonamental és el 1994: la consellera de la Generalitat, Maria Eugènia Cuenca, pacta amb el ministre socialista de l'Interior, Juan Alberto Belloch i la Secretària del departament, Margarita Robles, actual ministra de Defensa, que els Mossos d'Esquadra substituïran el Cos Nacional de Policia i la Guàrdia Civil com a policia bàsica en el territori català. El procés de substitució i el desplegament dels Mossos comença aquell mateix any per la comarca d'Osona, i es veu reforçat pel pacte del Majestic entre Pujol i Aznar - que implica el traspàs de la competència estatal en Trànsit a la Generalitat i la substitució de la Guàrdia Civil per Mossos d'Esquadra a les carreteres -. Arriba el 2006 a la ciutat de Barcelona, essent consellera d'Interior Montserrat Tura, i culmina el 2008 a tot el territori amb l'arribada dels Mossos a les Terres de l'Ebre, quan era conseller Joan Saura. Una fita políticament transversal.

Atiar les responsabilitats en matèria de seguretat només sobre Colau demostra una manca perillosa de sentit institucional i de país

L'any 1996 el conseller Pomés va signar un important acord amb la Federació de Municipis de Catalunya i l'Associació Catalana de Municipis: s'estableix amb claredat que l'administració responsable de la seguretat a Catalunya és la Generalitat i que els Mossos són la policia de seguretat del país, alhora que es reconeix el paper que tenen els ajuntaments i les seves policies locals. La llei 4/2003 d'ordenació del sistema de seguretat pública de Catalunya va recollir aquests principis: El Govern és l'òrgan superior de Catalunya en matèria de seguretat; el conseller d'Interior dirigeix la política de seguretat i ordena les actuacions necessàries per a mantenir i restablir la seguretat ciutadana, exerceix el comandament superior de la Policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra i coordina les policies locals. Els alcaldes i alcaldesses dirigeixen les polítiques de seguretat en llur municipi "d'acord amb les competències respectives i en el marc de les determinacions del Pla general de Seguretat de Catalunya" que aprova el Govern de la Generalitat; presideixen les juntes locals de seguretat i exerceixen el comandament superior de la policia local.

La seguretat és per definició i per necessitat una competència concurrent de diverses

administracions, **en la que la cooperació lleial i la coordinació són imprescindibles**. Que partits que formen part del Govern de la Generalitat atïen l'exigència de responsabilitats en matèria de seguretat exclusivament sobre l'alcalde de Barcelona per raons electoralistes demostra una manca perillosa de sentit institucional i de país.

Cal no oblidar que el Cos de Mossos d'Esquadra, que és el principal encarregat de la seguretat a Barcelona, ha patit en els darrers anys unes retallades més que considerables en els seus recursos humans i materials. Des que CiU va retornar al govern de la Generalitat, a finals del 2010, no s'havien convocat noves promocions de Mossos d'Esquadra fins ara, la que en aquests moments s'està formant a l'Institut de Seguretat Pública de Catalunya i que acabarà el curs el juny d'aquest any 2019.

La inseguretat no es resol només amb policia, però la presència de la policia a l'espai públic és imprescindible

Durant aquest temps, tots els alumnes del curs bàsic han estat exclusivament policies locals. Les retallades es van produir tot just després de finalitzar el desplegament territorial, quan més necessaris eren els nous efectius per assumir les noves competències. Aquest fet ha coincidit amb l'època d'alerta 4 sobre 5 en la lluita antiterrorista; molts dels insuficients efectius del cos de Mossos a Barcelona han hagut de centrar la seva activitat en la prevenció d'atemptats, deixant en segon terme les necessitats derivades del manteniment ordinari de la seguretat ciutadana. Durant aquest període, les policies locals a tot el país, i en concret la Guàrdia Urbana a Barcelona, han hagut de suplir la manca d'efectius de la Policia de la Generalitat. Calia fer-ho, però amb la condició que ningú ho vulgui utilitzar políticament. La inseguretat no es resol només amb policia, però la presència de la policia a l'espai públic és imprescindible, moltes vegades com a element preventiu o dissuasiu.

Quina seguretat volem?

La inseguretat és un argument recurrent de les forces conservadores per intentar limitar els drets civils i la democràcia. Avui a tot el món vivim un renaixement de l'extrema dreta: des de Trump als Estats Units, Bolsonaro al Brasil o Salvini a Itàlia, **es produeix una crida a justificar la limitació de llibertats per tal de preservar una seguretat presumptament amenaçada**; s'elabora una teoria sobre els perills que porten els refugiats o els migrants per raons econòmiques i es construeixen murs i es tanquen ports per raons basades en la xenofòbia i el racisme. A l'Estat espanyol, la irrupció de Vox, partícip d'aquestes ideologies, ha portat al PP i a Ciutadans a endurir encara més les seves propostes, ja prou contundents si ens fixem en exemples com la llei "mordassa" o els atacs a la llibertat d'expressió. Valls es troba còmode amb aquest discurs. Seria bo que els altres partits en fossin conscients per no caure en aquest joc.

És evident que Barcelona pateix problemes d'inseguretat. El cas dels 'narcopisos' ubicats en determinats barris requeria una actuació policial que segurament ha trigat massa i que exigeix continuïtat. L'esquerra sempre ha d'intentar contextualitzar els problemes en el seu marc social i ha d'impulsar polítiques transversals. Però la transversalitat també inclou la utilització de la policia, que en determinats casos ha de ser contundent alhora que proporcionada.

Quan Barcelona en Comú va guanyar les eleccions municipals, diferents forces polítiques i alguns mitjans de comunicació varen sentenciar que les seves concepcions ideològiques incapacitaven el nou govern municipal per gestionar la seguretat i dirigir la Guàrdia Urbana. Colau va tenir l'encert de posar al davant d'aquesta àrea dues persones experimentades, que havien exercit prèviament

responsabilitats de direcció en el camp policial: Amadeu Recasens, Comissionat de Seguretat, un dels nostres millors teòrics i que havia estat director de l'Escola de Policia de Catalunya, i Jordi Samsó, gerent de l'àrea, ex cap de la Policia Local de Sant Boi de Llobregat, que havia estat Director general de la Policia, en època del govern d'esquerres.

Darrere les crítiques a BeC en matèria de seguretat, compartides per forces antagòniques, s'amaga l'autèntic debat: quina societat volem

S'evitava així incórrer en un dels errors que de vegades comet algun sector de la denominada nova política: **pensar que la història ha començat quan ells han arribat a les institucions.**

L'alcaldesa va superar de seguida els apriorismes que poguéu tenir. A Barcelona s'han impulsat iniciatives interessants i innovadores en matèria de seguretat: un bon exemple n'és el Pla local de Prevenció i Seguretat ciutadana 2016-2019. I s'ha fet des de l'esquerra, superant el perill d'aplicar les receptes de la dreta com va fer Manuel Valls a França. L'opció és valenta i complicada; les últimes dades en dificulten l'explicació. Però la Barcelona del "Volem acollir" té molt a dir davant les polítiques reaccionàries que intenten mobilitzar els instints més egoistes de la societat.

També es lluita contra la inseguretat amb polítiques públiques d'habitatge, articulant mesures contra la pobresa, dignificant l'espai públic, combatent el masclisme, la xenofòbia, el racisme i l'homofòbia, invertint en serveis socials o apostant per una mobilitat sostenible. Darrere les crítiques a l'actual govern municipal en matèria de seguretat, compartides de forma ben curiosa per forces polítiques suposadament antagòniques, s'amaga l'autèntic debat sobre quina societat volem.

Jaume Bosch és advocat i autor del llibre "La nostra policia".